

כיצד לבחור רפרטואר הוראה: דילמות ועקרונות מנחים של אנשי מפתח בחינוך המוזיקאלי אודות בחירת רפרטואר הוראה ראוי לביה"ס היסודי

ד. רוטבלט שקרגי

מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל

כאשר התרבות הפוסט מודרניסטית מאפשרת קיום שווה ערך לכל יצירה מוזיקאלית באשר היא, ובעידן בו המוזיקה נגישה לכל אחד ללא תיווך, קשה למורה למוזיקה לבחור מה הוא הרפרטואר הנכון ביותר ללמד בבית הספר היסודי. אחת הדילמות שעולות בשיח החינוכי היא האם לשמר את המסורת של המוזיקה האמנותית המערבית אשר היום כבר אינה במרכז השדה התרבותי, או לתת מקום למוזיקה איתה מגיעים התלמידים מהבית. דילמה זו ועוד רבות אחרות עלו גם בכתבת תוכנית הלימודים החדשה לבתי הספר היסודיים בישראל.

מטרת המחקר הנוכחי היא להצביע על הדילמות המעסיקות את המורה למוזיקה בעת בחירת רפרטואר להוראה, ולבחון את העקרונות והאידיאולוגיות השונות המנחות את אנשי המפתח בחינוך המוזיקלי בקביעת מדיניות על רקע התרבות בה אנו חיים כיום. המחקר הינו חקר מקרים מרובה איכותני, בו התקיימו 8 ראיונות עומק חצי פתוחים עם אנשי מפתח בחינוך המוזיקאלי. בראיונות נשאלו המרואיינים מה הם העקרונות המנחים אותם בבחירת רפרטואר, ומהו לדעתם רפרטואר ראוי להוראה בבית הספר היסודי. הראיונות נותחו בצורה רוחבית בכדי להציף את הדילמות שעולות אצל המרואיינים ולגלות את העמדות השונות סביב דילמות אלו.

מתוך הראיונות עלו מספר דילמות עיקריות: שימור מול חידוש, ממגוון רחב של תרבויות וסגנונות מכל העולם או מוזיקה הקיימת בתוך ישראל ובהקשר הישראלי בלבד, הגורמים הסביבתיים המשפיעים על הבחירה, כגון רקע תרבותי של הלומדים, טעם אישי של המורה ועוד, ומה המצב המצוי אל מול הרצוי בעיניי המרואיין.

הממצאים העלו חמישה עקרונות מנחים עיקריים המכוונים המרואיינים בבחירת הרפרטואר: אידיאל אסטטי, אידיאולוגיה לאומית, תפיסה פדגוגית בה התלמיד במרכז, תפיסה פדגוגית בה חומר ההוראה במרכז וטעמו אישי של המורה. המסקנה העיקרית היא כי בחירת רפרטואר היא סוגיה מרכזית בבניית בתכנון לימודים בחינוך מוזיקאלי, וכי יש לחשוף את שקולי הדעת המנחים את הבחירה ולדון בהם, גם בהשתלמויות המורים, וגם בהכשרתם. חשיפת שקולי הדעת השונים והדיון בהם יתרום לתהליך ביקורתי ואחראי של בחירת רפרטואר הוראה.